

Utbildningens inverkan på lönen inom kommunal sektor

Clara Ferdman¹⁴

Primärkommunerna har enligt lönestrukturstatistiken¹⁵ minst löneskillnader mellan olika yrkesgrupper. Samtidigt finns ett stort antal jobb och yrken representerade, vilka kräver olika kompetenser. Vissa av dessa kompetenser efterfrågas mer än andra. Enligt nationalekonomiska jämviktsteorier bestäms lönenivån utifrån vad som efterfrågas och utbuds på arbetsmarknaden. Om en typ av arbetskraft efterfrågas mer än en annan, blir lönen jämviktsnivå således högre, givet samma utbud. Eftersom det är troligt att förhållandet mellan utbud och efterfrågan varierar mellan olika utbildningsgrupper, blir en naturlig följd av detta att olika utbildningsinriktningar bör generera olika lönenivåer.

I denna artikel redogörs för en studie av utbildningsinriktningens effekt på lönen. Inledningsvis studeras hur olika inriktningar påverkar lönen, dels för anställda utan någon eftergymnasial utbildning, dels för anställda med eftergymnasial utbildning. De utbildningar som förekommer rangordnas efter de inriktningar som har bäst effekt på lönen och en jämförelse görs mellan personer med eftergymnasial utbildning och de med högst gymnasium. Slutligen beräknas avkastningen på den lön som en utbildning medför, den s.k. utbildningspremien.

Metod

För att studera vilka effekter olika utbildningsinriktningar har på lönen används regressionsanalys. I en första regression undersöks hur olika utbildningsinriktningar påverkar lönen för personer utan eftergymnasial utbildning. I en andra regression studeras effekten

¹⁴ Författaren är utredare vid enheten för löne- och arbetskostnadsstatistik vid SCB. Förfrågningar kan ställas direkt via e-post med adress fornamn.efternamn@scb.se.

¹⁵ www.scb.se/AM0106

av olika inriktningar på eftergymnasial nivå jämfört med lägre utbildade.

Utbildningspremien för eftergymnasiala studier beräknas enligt två definitioner. Den första definitionen gäller för eftergymnasial utbildning med en specifik inriktning jämfört med lägre utbildade oavsett inriktning. Enligt den andra jämförs personer med en eftergymnasial utbildning med lägre utbildade med samma inriktning. Genom att jämföra värdet på den förväntade lönen för en person med högre utbildning och värdet på den förväntade lönen för en person med lägre utbildning, kan utbildningspremien skattas.

Data

Data kommer från en totalundersökning av anställda inom primärkommunal sektor som vid mättillfället år 2005 var 18–65 år. Uppgifter om utbildningsinriktning och utbildningsnivå har matchats på från Registret över befolkningens utbildning¹⁶. Det ursprungliga datasetet innehöll 756 100 observationer. För ca 12 300 av dessa saknades uppgifter om utbildningsinriktning och för ca 500 saknades uppgifter om utbildningsnivå. Dessa togs bort från det dataset som användes. Övriga variabler hade inga partiella bortfall. För att eliminera effekten av att anställda arbetar extra samtidigt som de studerar, har anställda med en tjänstgöringsomfattning som är 25 procent eller mindre tagits bort. Efter reduceringarna omfattar det studerade materialet ca 680 000 observationer.

Använda variabler

Den undersökningsvariabel som använts är genomsnittlig månadslön för heltidsarbete. I begreppet månadslön ingår, förutom grundlön, även rörliga tillägg. Exempel på rörliga tillägg är ersättning för obekvämt arbetstid (ob) och ersättning för jour. Övertidsersättning ingår inte. I de fall tjänstgöringsomfattningen var mindre än 100 procent, har månadslönen räknats om till att motsvara heltid. Inför analysen har denna variabel logaritmerats för att påverkan av höga värden skall minska och variansen utjämnas. Dummyvariabler har skapats för varje inriktning och varje nivå. Varje dummyvariabel är kodad så att variabeln har värdet 1 om individen innehar den aktuella nivån/inriktningen och 0 i övriga fall. Samtliga utbildnings-

¹⁶ www.scb.se/UF0506

variabler som använts bygger på klassificeringen enligt SUN¹⁷. De variabler som använts är:

Utbildningsnivå:

- 1) Eftergymnasial utbildning. Denna variabel är lika med 1 för samtliga som har minst en termin av eftergymnasial utbildning. Med eftergymnasial utbildning menas både högskoleutbildning och kvalificerad yrkesutbildning.
- 2) Ej eftergymnasial utbildning. Denna variabel är lika med 1 för dem som inte har någon form av eftergymnasial utbildning, dvs. de som inte har 1 enligt ovan.

Utbildningsinriktning:

- 3) Allmän utbildning
- 4) Pedagogik och lärarutbildning
- 5) Humaniora och konst
- 6) Samhällsvetenskap, juridik, handel och administration
- 7) Naturvetenskap, matematik och data
- 8) Teknik och tillverkning
- 9) Lant- och skogsbruk samt djursjukvård
- 10) Hälso- och sjukvård, social omsorg
- 11) Tjänster

Kontrollvariabler:

- 12) Man. Dummyvariabel med värdet 1 om individen är en man och 0 om individen är en kvinna.
- 13) Stockholm. Dummyvariabel med värdet 1 om individen arbetar i Stockholm och 0 annars.
- 14) Ålder. Kvantitativ variabel som visar den anställdes ålder.
- 15) Deltid. Dummyvariabel med värdet 1 om individen har en tjänstgöringsomfattning som är lägre än 75 procent.

Utifrån ovanstående variabler har interaktionstermer skapats mellan utbildningsnivå och inriktning. I den *första regressionen* där inriktningar på lägre utbildningsnivå jämförs med utbildning på eftergymnasial nivå är interaktionstermerna:

Ej eftergymnasial utbildning \times Utbildningsinriktning i , där $i=1, \dots, K$ och K är antalet utbildningsinriktningar.

¹⁷ Svensk utbildningsnomenklatur, www.scb.se/sun.

I den *andra regressionen*, där utbildningsinriktningar på högre nivå jämförs med den lägre utbildningsnivån, används interaktionstermerna:

Eftergymnasial utbildning \times Utbildningsinriktning i , där $i=1, \dots, K$ och K är antalet utbildningsinriktningar.

Specificeringen av modellen innebär att samtliga effekter av enskilda variabler på lönen jämförs med lönenivån för en referensgrupp. Lönenivån för referensgruppen återfinns i modellens intercept. Eftersom de observationer som haft partiella bortfall tagits bort, görs ett antagande om att de kan representeras av övriga samt att bortfallet skett slumpmässigt.

Beskrivande statistik

För att få en bild av materialet har följande sammanställning av data gjorts.

4. Antal personer efter utbildningsinriktning och utbildningsnivå

4. Number of persons by field and level of education

Inriktning	Ingen eftergymnasial utbildning	Eftergymnasial utbildning
Allmän	121 700	100
Pedagogik/läroarbete	400	188 400
Humaniora och konst	6 200	12 900
Samhällsvetenskap, juridik	42 800	29 500
Naturvetenskap	1 100	5 700
Teknik och tillverkning	30 600	11 200
Lant- och skogsbruk samt djursjukvård	4 100	1 000
Hälso- och sjukvård	123 100	58 400
Tjänster	39 400	3 400
Totalt	369 200	310 500

Den största enskilda gruppen är således högre utbildade med inriktningen pedagogik och läroarbete med ca 188 400 personer. Hälso- och sjukvård är en stor grupp både bland dem med och utan eftergymnasial utbildning. Många av de lägre utbildade har en allmän inriktning, medan det finns relativt få av de högre utbildade i denna grupp.

Nivåerna *eftergymnasial* respektive *ingen eftergymnasial utbildning* bygger på aggregat som kan delas in i finare nivåer.

5. Andel personer som saknar eftergymnasial utbildning efter nivå och inriktning i procent

5. Percentage of employed without post-secondary education by level and field

	Allm.	Ped.	Hu- man.	Samh. v.	Na- turv.	Teknik	Lant- br.	Hälsa/ sjuk	Tjäns- ter
Förgymnasial	49	0	0	0	0	0	0	0	0
Gymnasial	51	100	100	100	100	100	100	100	100

6. Andel personer med eftergymnasial utbildning efter nivå och inriktning i procent

6. Percentage of employed with post-secondary education by level and field

	Allm.	Ped.	Hu- man.	Samh. v.	Na- turv.	Teknik	Lant- br.	Hälsa/ sjuk	Tjäns- ter
Efterg. < 3 år	100	35	38	31	34	52	45	42	49
Efterg. ≥ 3 år	0	65	62	69	66	48	55	58	51

Som framgår av tabell 5 har alla inriktningar utom den allmänna en gymnasial bakgrund. Av tabell 6 framgår att samtliga med en allmän inriktning har studerat mindre än tre år efter gymnasiet. För övriga inriktningar varierar den andelen mellan 31 och 52 procent. De inriktningar som har högst andel högutbildade är samhällsvetenskaplig och naturvetenskaplig.

För att i analysen få med effekten av att vissa utbildningsinriktningar leder till mer välbetalda arbeten än andra inriktningar, har yrke inte tagits med som kontrollvariabel. Vilket yrke man har påverkar dock givetvis lönen, varför en beskrivning följer över vilka yrken¹⁸ som är vanliga bland de olika utbildningsgrupperna.

Allmän inriktning: Bland dem som har allmän inriktning men inte någon eftergymnasial utbildning, är den vanligaste yrkesgruppen *vårdbiträden och personliga assistenter* (ca 30 200 personer eller 25 procent). Övriga yrkesgrupper som är vanliga för denna utbildningsgrupp är *undersköterskor, sjukvårdsbiträden* samt *barnskötare*. De få med högre utbildning återfinns också till stor del inom dessa sist nämnda yrkesgrupper.

¹⁸ Redovisningen bygger på Standard för svensk yrkesklassificering, SSYK fyrsiffernivå. Se även www.scb.se/ssyk.

Pedagogik och lärarutbildning: Ungefär 19 procent av de lägre utbildade med pedagogisk inriktning arbetar som *barnskötare*. Andra vanliga yrken för dessa är *grundskollärare* och *vårdbiträden*. Av de med eftergymnasial utbildning arbetar 29 procent som *förskollärare*. Ungefär 3 procent arbetar med *lärararbete* inom universitet, gymnasie- eller grundskola. Cirka 7 500 eller 4 procent arbetar som verksamhetschefer inom utbildning.

Humaniora och konst: De vanligaste yrkena för de lägre utbildade med inriktning mot humaniora och konst är olika typer av *vårdyrken*. Ett relativt vanlig yrke är *lärare* i estetiska och praktiska ämnen. Ungefär 8 procent har den inriktningen. Även bland de högre utbildade är *läraryrken* vanliga. Därnäst kommer yrken som *arkivarie*, *museitjänsteman* och *bibliotekarie*.

Samhällsvetenskap, juridik, handel och administration: Efter *vårdbiträden*, *personliga assistenter* samt *undersköterskor* och *sjukvårdsbiträden* som är de vanligaste grupperna (31 procent), arbetar många av dem utan eftergymnasial utbildning som *kontorister*. Bland de högre utbildade är de vanligaste yrkena *bibliotekarier*, *administratörer i offentlig förvaltning*, *vårdbiträden* och *revisorer*.

Naturvetenskap, matematik och data: Bland dem som inte har eftergymnasial utbildning arbetar 41 procent antingen som *barnskötare*, *undersköterskor* eller *vårdbiträden/personliga assistenter*. En relativt stor grupp, 13 procent, arbetar som *kontorspersonal*. Bland de högre utbildade är *grundskollärare* samt *miljö- och hälsoskyddsinspektörer* vanliga yrken.

Teknik och tillverkning: Den vanligaste yrkesgruppen bland de lägre utbildade med denna inriktning är *fastighetsskötare* som utgör ca 12 procent. En nästan lika stor yrkesgrupp är *vårdbiträden*. Nästan 1 100 personer eller knappt 4 procent arbetar som *byggnadsingenjörer* alternativt *byggnadstekniker*. Bland de högre utbildade är den vanligaste yrkesgruppen *byggnadsingenjör/-tekniker*. Andra vanliga yrkesgrupper är *administratörer*, *arkitekter* och *stadsplanerare*.

Lant- och skogsbruk samt djursjukvård: Nästan 1 000 personer eller 23 procent av de anställda med denna inriktning och som inte har någon eftergymnasial utbildning, arbetar som *vårdbiträden*. 8 procent arbetar som *trädgårdsanläggare* och 7 procent som *fastighetsskötare*. Av de högre utbildade arbetar 11 procent som *miljö- och hälsoskyddsinspektörer*. En relativt hög andel, 8 procent, arbetar som *vårdbiträden* och 7 procent som *administratörer*.

Hälso- och sjukvård samt social omsorg: Ungefär 41 200 eller 34 procent av dem utan högre utbildning arbetar som *undersköterskor* eller *sjukvårdsbiträden*. 23 procent arbetar som *barnskötare*, 22 procent som *vårdbiträden* och 12 procent som *skötare/vårdare*. Av de med eftergymnasial utbildning är den största enskilda yrkesgruppen *socialsekreterare/kuratorer*. Den näst vanligaste gruppen är *sjuksköterskor*.

Tjänster: De vanligaste yrkesgrupperna bland dem utan eftergymnasial utbildning är *vårdbiträden/personliga assistenter* samt *undersköterskor*. Den tredje vanligaste gruppen, ca 12 procent, arbetar som *köks- och restaurangbiträden*. Av de högre utbildade är yrkesgruppen *miljö- och hälsoskyddsinspektör* vanligast (ca 24 procent). En relativt stor andel, 8 procent, arbetar som *administratörer inom offentlig förvaltning*.

Resultat

Lägre utbildningsnivå än eftergymnasial

För att undersöka hur lönen beror av utbildningsinriktning för personer med lägre utbildning än eftergymnasial, görs en regression på hela materialet med interaktionstermerna:

Ej eftergymnasial utbildning × *Utbildningsinriktning* i , där $i=1, \dots, K$

7. Resultat av regressionen, lägre utbildningsnivå än eftergymnasial

7. Result of the regression, primary and secondary education

Prediktor	Koefficient	P	VIF
Intercept	9,8201	<,0001	
Ej eftergymn×Allmän	-0,2130	<,0001	1,1605
Ej eftergymn×Pedagogik och lärarutbildning	-0,1987	<,0001	1,0008
Ej eftergymn×Humaniora och konst	-0,1917	<,0001	1,0312
Ej eftergymn×Samh.vet, juridik m.fl.	-0,1958	<,0001	1,0756
Ej eftergymn×Naturvet., matematik och data	-0,2011	<,0001	1,0020
Ej eftergymn×Teknik och tillverkning	-0,1851	<,0001	1,1134
Ej eftergymn×Lant- och skogsbruk samt djursj.vård	-0,1943	<,0001	1,0103
Ej eftergymn×Hälso- och sjukvård	-0,1623	<,0001	1,1911
Ej eftergymn×Tjänster	-0,1901	<,0001	1,0673
Man	0,0620	<,0001	1,1209
Stockholm	0,0478	<,0001	1,0058
Ålder	0,0048	<,0001	1,0283
Deltid	-0,0360	<,0001	1,0340

Modellens P-värde: < 0,0001

Modellens F-värde: 37 013,14

Justerat R2: 0,4145

Samtliga variabler är signifikanta på enprocentsnivån. De låga VIF-värdena¹⁹ tyder på att ingen hög korrelation finns mellan de oberoende variablerna. Eftersom referensgruppen, personer med eftergymnasial utbildning, i genomsnitt har en högre lönenivå än samtliga utbildningsinriktningar på denna nivå, blir koefficienterna negativa.

De inriktningar som har bäst inverkan på lönen, blir således de med lägst absolut värde på koefficienten. Vid en rangordning av de utbildningsinriktningar som enligt punktskattningarna ger bäst effekt på lönen uppnås nedanstående resultat:

¹⁹ VIF står för Variance-Inflating Factor. Detta är ett mått på korrelationen mellan de oberoende variablerna och definieras som: $VIF_i = \frac{1}{1 - R_i^2}$, $i = 1, \dots, K$. Vid noll korrelation är VIF-värdet lika med 1.

Hälso- och sjukvård
Teknik och tillverkning
Tjänster
Humaniora och konst
Lant- och skogsbruk samt djursjukvård
Samhällsvetenskap, juridik m.fl.
Pedagogik och lärarutbildning
Naturvetenskap m.fl.
Allmän

För att studera om inverkan av de olika utbildningsinriktningarna signifikant skiljer sig från varandra, görs ett hypotestest²⁰. Detta förutsätter ett antagande om att de jämförda variablerna är oberoende av varandra. Eftersom VIF-värdena ligger nära 1, finns förutsättningar för ett sådant antagande. För att skillnaden i påverkan av de olika variablerna skall vara signifikanta ska värdet på Z överstiga 1,96. I de fall ingen signifikant skillnad för två efterföljande variabler har påvisats, har de variabler vars punkt-skattningar ligger nära varandra aggregerats. Dessa aggregat har sedan jämförts med nästföljande grupp. I nedanstående tabell redovisas värden på Z för nämnda variabler.

²⁰ I hypotestestet, testas hypotesen om β_i är signifikant skild från β_j .

$$\text{Teststatistikan är: } Z = \frac{\hat{\beta}_i - \hat{\beta}_j}{\sqrt{(SE(\hat{\beta}_i))^2 + (SE(\hat{\beta}_j))^2}}$$

8. Resultat av hypotestest, skillnader i inverkan mellan inriktningar på lägre utbildningsnivå än eftergymnasial

8. Result of hypothesis test, differences in influence by field of education.

Primary and secondary education

Variabel 1	Variabel 2	Z
Hälso- och sjukvård	Teknik och tillverkning	18,93
Teknik och tillverkning	Tjänster	4,15
Tjänster	Humaniora och konst	0,78
Humaniora och konst	Lant- och skogsbruk samt djursjukvård	0,87
Lant- och skogsbruk samt djursjukvård	Samhällsvetenskap, juridik m.fl.	0,62
Samhällsvetenskap, Juridik m.fl.	Pedagogik och lärarutbildning	0,41
Pedagogik och lärarutbildning	Naturvetenskap m.fl.	0,29
Naturvetenskap m.fl.	Allmän	0,52
Aggregat:		
Tjänster/Humaniora och konst	Lant- och skogsbruk samt djursjukvård/Samhällsvetenskap, juridik m.fl.	5,35
Lant- och skogsbruk samt djursjukvård/Samhällsvetenskap, juridik m.fl.	Pedagogik och lärarutbildning/ Naturvetenskap m.fl./Allmän	19,99

Utifrån resultaten från signifikanstestet kan nedanstående rangordning av vilka variabler som genererar högst lön för anställda utan eftergymnasial utbildning göras.

Hälso- och sjukvård

Teknik och tillverkning

Tjänster/Humaniora och konst

Lant- och skogsbruk, djursjukvård/Samhällsvetenskap, juridik m.fl.

Pedagogisk och lärarutbildning/Naturvetenskap m.fl./Allmän

Eftergymnasial utbildningsnivå

För att undersöka hur olika inriktningar på eftergymnasial nivå påverkar lönen, görs en regressionsanalys där interaktionstermerna som används är:

Eftergymnasial utbildning × *Utbildningsinriktning* $i. i=1. \dots K$

9. Resultat av regressionen, eftergymnasiala studieinriktningar*9. Result of the regression, post-secondary education*

Prediktor	Koefficient	P	VIF
Intercept	9,6343	<,0001	
Eftergymn×Allmän	0,0145	0,3088	1,0005
Eftergymn×Pedagogik och lärarutbildning	0,1859	<,0001	1,1157
Eftergymn×Humaniora och konst	0,1028	<,0001	1,0206
Eftergymn×Samh.vet., juridik m.fl.	0,2033	<,0001	1,0396
Eftergymn×Naturvet.. matematik och data	0,1457	<,0001	1,0115
Eftergymn×Teknik och tillverkning	0,2140	<,0001	1,0372
Eftergymn×Lant- och skogsbruk samt djursjukvård	0,1476	<,0001	1,0024
Eftergymn×Hälso- och sjukvård	0,2111	<,0001	1,0628
Eftergymn×Tjänster	0,1858	<,0001	1,0083
Man	0,0596	<,0001	1,0422
Stockholm	0,0474	<,0001	1,0056
Ålder	0,0047	<,0001	1,0143
Deltid	-0,0358	<,0001	1,0347

Modellens P-värde:

< 0,0001

Modellens F-värde: 36 979,81

Justerat R²: 0,4143

Samtliga variabler, utom allmän utbildningsinriktning, har en signifikant inverkan på lönen. Att allmän inriktning har sämst påverkan på lönen skulle kunna förklaras av att det är den enda inriktningen, där ingen har studerat tre år eller mer på eftergymnasial nivå. Alla signifikanta utbildningsvariabler påverkar lönen positivt, dvs. ger en högre lön än referensgruppens. Den utbildningsinriktning som tycks ha bäst inverkan på lönen är *Teknik och tillverkning*. För att beräkna om inverkan av de olika utbildningsinriktningarna signifikant skiljer sig från varandra, görs ett hypotestest.

10. Resultat av hypotestest, skillnader i inverkan mellan inriktningar på eftergymnasial nivå

10. Result of hypothesis test, differences in influence by field of education. Post-secondary education

Variabel 1	Variabel 2	Z
Teknik och tillverkning	Hälso- och sjukvård	1,90
Hälso- och sjukvård	Samhällsvetenskap, juridik m.fl.	7,21
Samhällsvetenskap, juridik m.fl.	Pedagogik och lärarutbildning	17,67
Pedagogik och lärarutbildning	Tjänster	0,04
Tjänster	Lant- och skogsbruk samt djur-sjukvård	7,42
Lant- och skogsbruk samt djur-sjukvård	Naturvetenskap m.fl.	0,39
Naturvetenskap m.fl.	Humaniora och konst	18,63

De utbildningsinriktningar som har ett värde på Z som understiger 1,96 skiljer sig inte signifikant i inverkan på lönen. Utifrån denna tabell blir rangordningen av vilka utbildningar som ger högst lön:

Teknik och tillverkning samt hälso- och sjukvård
 Samhällsvetenskap, Juridik m.fl.
 Pedagogik och lärarutbildning samt Tjänster
 Lant- och skogsbruk samt djursjukvård samt Naturvetenskap m.fl.
 Humaniora och konst

Skattning av utbildningspremie för eftergymnasial utbildning

För eftergymnasial utbildning kan olika typer av utbildningspremier skattas beroende på vad som jämförs. Till att börja med studeras storleken på olika utbildningspremier för olika eftergymnasiala utbildningar jämfört med lägre utbildningar i allmänhet. Därefter studeras utbildningspremien för olika eftergymnasiala utbildningar jämfört med samma inriktning på en lägre nivå.

För att beräkna utbildningspremierna för olika inriktningar på eftergymnasial nivå jämfört med en lägre utbildning oavsett inriktning, sätts e upphöjt till värdet på det skattade y för en individ med inriktning i minus e upphöjt till värdet för en individ med lägre utbildningsnivå. Då blir t.ex. den skattade utbildningspremien för inriktningen mot tjänster jämfört med en lägre nivå oavsett inriktning, $e^{(9,6343+0,1858)} - e^{(9,6343)} = 3\,120$ kr.

11. Utbildningspremier för olika inriktningar på eftergymnasial nivå jämfört med lägre nivå oavsett inriktning. Kr per månad

11. Wage premium of different field of education at post-secondary level compared with lower educational level irrespective of field. SEK per month

Utbildningsinriktning	Skattad utbildningspremie
Teknik och tillverkning	3 646
Hälso- och sjukvård	3 591
Samh.vet. juridik	3 445
Pedagogik och lärarutbildning	3 122
Tjänster	3 120
Lant- och skogsbruk samt djursjukvård	2 430
Naturvetenskap	2 397
Humaniora och konst	1 654
Allmän	inte signifikant

Inriktningen *Teknik och tillverkning* på eftergymnasial nivå har en utbildningspremie om ca 3 600 kr per månad, jämfört med samtliga utbildningsinriktningar på en lägre utbildningsnivå. Den utbildningsinriktning (av de signifikanta) som lönar sig minst med avseende på lön, är inriktningen mot *Humaniora och konst*, som har en utbildningspremie om knappt 1 700 kr.

För att studera utbildningspremiens storlek för högre studier inom en viss nivå, dvs. eftergymnasial inriktning *i* jämfört med samma inriktning *i* på en lägre nivå, används resultatet från de båda regressionerna. Utbildningspremiens beräknas då som differensen av lönevärden om individen har eftergymnasial utbildning och lönevärden om individen har samma inriktning, men på en lägre nivå. Den skattade utbildningspremiens för t.ex. *Pedagogik och lärarutbildning* på högre nivå jämfört med samma inriktning på en lägre utbildningsnivå beräknas som: $e^{(9,6343+0,1859)} - e^{(9,8201-0,1987)} = 3\,318$ kr.

I nedanstående tabell redovisas utbildningspremiens storlek på utbildningsinriktningarna efter storlek på premien. Då personliga egenskaper inte beaktats i modellen, kan man dock anta en viss överskattning av utbildningspremiernas storlek. Om de som valt att vidareutbilda sig har vissa egenskaper som gör att de fått bättre lön även som utbildade, får detta en negativ effekt på utbildningspremiernas nivå jämfört med dem som beräknats.

12. Utbildningspremier för olika inriktningar på eftergymnasial nivå jämfört med samma inriktning på lägre nivå. Kr per månad

12. Wage premium of different field of education at post-secondary level compared with the same field at a lower educational level. SEK per month

Utbildningsinriktning	Skattad utbildningspremie
Teknik och tillverkning	3 635
Samh.vet. juridik	3 597
Pedagogik och lärarutbildning	3 318
Hälso- och sjukvård	3 228
Tjänster	3 185
Naturvetenskap	2 629
Lant- och skogsbruk samt djursjukvård	2 560
Humaniora och konst	1 744
Allmän	inte signifikant

Ordningen mellan vilka utbildningsinriktningar som har en hög utbildningspremie, förändras något då man i stället jämför med personer som har samma inriktning på en lägre nivå. Som framgår av tabellen är *Teknik och tillverkning* den inriktning där högre studier lönar sig mest även jämfört med samma inriktning på en lägre nivå. Enligt resultaten skulle en person få ca 3 600 kr mer per månad om den vidareutbildar sig efter gymnasiet än om den inte gör det.

Andra inriktningar som har en jämförelsevis hög utbildningspremie är *Samhällsvetenskap och juridik*, *Pedagogik och lärarutbildning*, *Hälso- och sjukvård* samt *Tjänster*. Eftersom *Hälso- och sjukvårdsinriktningen* är den bäst betalda av dem på den lägre utbildningsnivån, hamnar den längre ned i rangordningen. Den *naturvetenskapliga* inriktningen och inriktningen mot *Lant- och skogsbruk samt djursjukvård* har en utbildningspremie som är ungefär 1 000 kr lägre än den högsta. Av de variabler där högre utbildning har en signifikant inverkan på lönen, har inriktningen för *Humaniora och konst* den lägsta utbildningspremien.

Slutsatser

Valet av utbildningsinriktning tycks vara av större betydelse för personer utbildade på eftergymnasial nivå än för övriga. För dem utan eftergymnasial utbildning är *Hälso- och sjukvård* den inriktning som ger högst lön. Därefter kommer inriktningen *Teknik och tillverkning*. Även för högre utbildade ligger dessa utbildningar i topp bland de inriktningar som ger högst lön.

De inriktningar som skiljer sig är framför allt *Samhällsvetenskap, juridik m.fl.* samt *Pedagogik/läroarbete*, som ligger högre i rang för utbildade på eftergymnasial nivå än övriga, samt *Humaniora och konst*, som hamnar högre i rangordningen hos de lägre utbildade än för dem med eftergymnasial nivå. Hos den lägre utbildningsgruppen, för vilka utbildningsinriktningen har mindre betydelse, är *Allmän* inriktning den vanligaste inriktningen. För de högre utbildningsnivåerna, där skillnaden är större mellan olika inriktningar, är *Allmän* inriktning betydligt mindre vanlig.

Utbildningspremierna för högre utbildning ligger mellan 1 700 och 3 600 kr per månad beroende på inriktning och vilken definition av utbildningspremie som används. Rangordningen av utbildningspremierna är något olika beroende på vad som jämförs. *Teknik och tillverkning* är den inriktning som har högst utbildningspremie både då man jämför med samtliga inriktningar på en lägre nivå och då man jämför med samma inriktning på en lägre nivå. Eftersom inriktningen mot *Hälso- och sjukvård* har en så pass stor effekt på lönen för lägre utbildade jämfört med de andra inriktningarna, hamnar denna premie betydligt lägre då man jämför med samma inriktning på lägre nivå. Även om rangordningen blir olika beroende på vad som jämförs, varierar storleken på lönepremierna mycket litet för en och samma inriktning, vilket kan förklaras av att lönen för lågutbildade inte varierar så mycket. *Allmän* utbildning har genomgående sämst inverkan på lönen. En förklaring skulle dock kunna vara att lägre utbildade är överrepresenterade i båda grupperna.

